

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪМР-ни Башчысы

Сыйлы динни магъанасын терсине бурууну тохтатыргъа

КЪМР-ни Башчысы бу юмюде Элбрус муниципальный районга жумуш бла баргъаньда, бу ауууну элдерини ийималлары бла тобушгенди. Ала бла ушагъанда ол жамуат, власть органла эм коч структурала да республикада бола тургъан ишле ючюн къалай бла жууаплы болгъанлары толу сезерге керекдиле деп, алай белгилегенди. «Сабийлени аруу къылакълы юрретунго борчу юйорню бокунудьда Школа бла вузла уа окутургъа керекдиле», - дегенди ол.

Арсен Каноков адамланы сезимлерин тюз къурауда Муслимийланы дин управленийасын, ол санда хар ийимамны да, магъаналары улуу болгъанларын айырып айткъанды. «Жаш адамлагъа исламны жорукъларын сизден иги ким анылаталыкъды? Бу сыйлы динни магъанасын терсине буруу тохтатыргъа керексиз», - дегенди ол.

Элбрус району администрациясыны башчысы Малкъарланы Асланга айлан. Арсен Баширович району шахарында бла элдерине мегжитле не халда болгъанларыны юсюнден анга билдири хазырларгъа бууоргъанды. Ийималадан а шолчула эмда аланы ата-аналары бла тобушуилени графидин жарашдырылгъан тилегенди. Тобушуде дин куулукълуналы хазырлауну юсюнден да бар-

гъанды сёз. КЪМР-ни Башчысы Нальчикде Ислам ара ишлене тургъаннн эсге салгъанды, ол хайырланылыргъа берилгенди, динден билим алдыргъа жаш адамланы тышына жибермеге болулгъун чертгенди.

Тырынузу шахарны ийимай элде дин ахлула жаш адамланы тюз жолгъа салыуну хар онгун да хайырланыргъа кире-

шириклерине ушандыргъанды. «Чынтты муслиманлы жаны болгъан хар затха да не сёз бла, не иши бла хата салмагъа итнеди», - дегенди.

КЪМР-ни Башчысы белгилегенича, акъылбалыкъ болмагъанланы акъылларын тюзюне, терсине да бурган бек тычды, аны себелли ийимала ала бла ишлерге, динни магъ-

анасын терс аныглауну жолун кесерге керекдиле. Бу тобушуи сыйлы Мухаммад фыйгъамбарны туугъан юнюне тышгенин да белгилерчады.

КЪМР-ни Башчысыны бла Пресс-службасы. Суратны Э. КАРАБАА алгъанды.

Кенгеш

Хауа бла жюк ташыуну - жангъы гаражагъа

Къабарты-Малкъарны Башчысы Арсен Каноков граждн авиацияны айнытугъа, ол санда Север Кавказда аэропорт инфраструктураны игилендируге аталгъан кенгешге кытышганды. Аны Россияни транспорт министри Максим Солоков Пятигорскде РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральни округда толук эркинликке келечисини резиденциясында бардыргъанды.

Россияни Транспорт министерствосунда Авиация жаны бла къырал политиканы департаментини директоруну орунбасары Олег Труфанов СКФО-да хауа бла жюк ташыуну башха Приволжск округда болулгъа ушатханды. Ма анда хайырлангъан проектни Север Кавказда сынап керюрге мурат этиленин билдиргенди. Труфанов быллай шартны да эсге салганды: РФ-ни Правительство мундан бир ай алгъа «Приволжск федеральни округда пассажирлени хауа транспорт бла жорютоуну игилендируге федеральни бюджетден субсидияла берюню жорукъларын къабил керюню юсюнден» бегим чыгаргъанды. Адамланы регионаны ичтеринде жорютоуге субсидияла дагъыда жюк хакъны учууракъ этер, аны халкъны асламысыны тевлерге къолундан келирча елмеге жетдир мурат бла тевленди.

Максим Солоков а регион эмда жер-жерли хауа жолланы айнытуу РФ-ни Федерацияны Правительствовоу дайым да кёз алдында тутхан ишленден бир болгъанын белгилегенди. «Нек дегенде регион хауа жолла бир адам жорютоледи, ол а ич маршрутла бла жорюген пассажирлени 14 процентин тутады. Былтур ноябрде правительство «Жол картаны» къабил кёргенди. Аны мураты регионда жашагъаннаны транспорт жумушла бла не къадар толук жалчыгъуду, адаман авиацияны онларын кёбюрек хайырлангъа этюуду, алай бла бирге ишленгенли араларында байламлыкъланы женилтигюду», - дегенди.

Былтур СКФО-да ич регион маршрутланы саны, 1991 жыл бла тенгешдиргенде, оч керюне самолёт бла битур район араланы асламысына жетерге онг болгъанды. Регионун ичинде жюк ташуу, адаман жорютоу Север-Кавказ округга битур авиоперевозкаладан тышген файданы 80 процентин бугенди. Жарсыугъа, СКФО-ну жеринде жер-жерли аэропортланы сакълар онг болмагъанды деп, докладны бюгонлюкю онл жер-жерде жюк ташууну айнеуну чырмау этил тургъан кыйын проблема-

ладан бири болгъанын чертгенди. Экономиканы тутхулу айныл баргъаны, адамланы файдаларыны ёсгенлери, туризм жаны бла жумушланы кёбейгенлери, уллу эм орталыкъ бизнесини предпринятииларыны да коч ала баргъанлары СКФО-да регион эмда жер-жерли хауа жолла бла жюк ташууну эм адамланы ташыуну излейдиле, анга кючю мурдор да къурадыла. Регион хауа жолла бла жюк ташууга эмда адаман жорютоуге субсидия берюню 2014 жылгъа жарашдырылган программасыны проектин жарашдыруу жаны бла ишни, ол санда энчи логистика тарифлени эмда бир пассажирге къалай бир субсидия жетергин да тергюню шьендөөн башларгъа керекди.

«Россияни транспорт системаны айнытууну» федеральни целевой программасында (2010-2015 жыллагъа) СКФО-да алты аэродром комплекс ишлерге эм жангыртгъа белгиленди. Аланы санына Къабарты-Малкъарны ара шахары да киреди. «Хауа жолланы ишлерин къурауну бир системасын модернизациялауну» федеральни программасына кёре уа, Грозныйде, Минводлада, Махачкъаллада, Нальчикде бла Магасда аэропортланы авиация элетрик байламлыкъларын, радиотехника болумларын жангыртгъа мурат этилди. КЪМР-ни ара шахарында уа 2015-2020 жылда жангы жерде аэродром комплекс ишлерге, аэропортну шахардан тышына чыгарыргъа белгиленди.

Конкурс

Айырмалы студентка инвалид сабийлени окъутады

Студентлени юнюне аталып, Къабарты-Малкъар къырал университетде уллу байрам болгъанды. Окъуу юнюне ректору Бараси Карамурзов жыйылгъанланы алгъышлагъанды. Сора Нальчикде Ветеранланы советини башчысы Абдулланлы Мустафа бла ол факультетле хазырлагъан ашарыкъланы татыуларын кёргендиле эмда ашы багъа бичгендиле. Тевредеча, байрам тевсеуледен эм бай хант столладан башланган эди.

Биз бла «Мисс Студентство КЪГУ-2013» деген конкурс бардырылгъанды. Анга алты аруу къыз кытышхандыла. Ала кеслерини юслеринден видеопрезентацияланы кёргозгендиле. Биз бла, омакъ чыйрыкъла килип, санагъа чыкыргъандыла. Акъыл сы-

Индира Карданова.

нагъан эришуде уа къызла кыйын соруулагъа тынгылы жууала бергендиле. Аны хазырлагъан конкурсуну заманы бек аз болгъанлыкълы, студенткала торло-торло азыкъла къурагъандыла.

Сёзсюз, эришуиледе хорлар ючюн къыз фахмулу да болургъа керекди. Аны себелли конкурс санткала жарлагъан, тевсерге хурелерин кёргозгендиле.

Жориге аруу эм хунерлини сайлагъан кыйын эди. Кенгештендэн сора ол хорланы Индира Кардановагъа бергенди. Ол математикадан устазды, Ресурс арада ишлеиди. Аны борчу - инвалид сабийлени компьютерни хайырлангъан окъутууду. Юйлеринден видеопрезентацияланы кёргозгендиле. Биз бла, омакъ чыйрыкъла килип, санагъа чыкыргъандыла. Акъыл сы-

Индира Карданова, иш аны акъылын торлендиргенди, дегенди. Ол инвалид балала халал жорекли, ачыкъ адаман болгъанларын чертгенди.

Абдулланлы Мустафа, къызланы алгъышлай: «Кёп сабийле ёсдюрюгюз, жашагъан жери бизни уа мамырлыкълы, монгулкълы билесин», - дегенди.

Бараси Карамурзов: «Бу байрам керекдиди, керек тойюлюмдо деген асарлыкълы энчи жюкду, бек сейирлик байрамды», - дегенди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзие. Суратланы ХОПАЛАННЫ Марзиег алгъанды.

Банк

Кредитлени процентлери азайганды

«Россельхозбанк» бюгонлюкде, адамлагъа талпыкъгъа деп, 12,5 проценти болгъан «прорепубликский» деген кредитни берип башлагъанды. Аны 10-чу апрельге дери алыргъа болукъуду. Ол алты айгъа берилди, аны эм уллу ёлчмеги бир миллион сомду. Енкоюк а-

чаны ала туруп, комиссия тыйылмайду деп билдиргендиле банкны пресс-службасындан.

Банк кредитни бу торлюскю асламысында фатваланы ала иуляни ремонт этерге, кыйын арууларын бакъдыргъа, санаторийи барыгъа, автомобиль сатып алыргъа эм башха затлагъа берликди.

Кредитни 18 жыллары толгъанладан башлап кыйтарыр болгъанды. 65 жылдан берге озмагъанла ала талпыкъдыла. Былтур окъуну банк кредитни бу торлюскю 57 миллиард сом багъасы юлешгенди.

Бизни кюрр.

ПАРЛАМЕНТ

Жаш тёлёу палатаны ишине - изи багъа

КЪМР-ни Парламентини президиумуну законла чыгарыуну органыны башчысы биринчи орунбасары Руслан Жанимов бардырган кезиюлу жыйылуунда депутатла Жаш тёлёу палатаны озгъан жылда ишини юсюнден отчетча тынгылагъандыла. Аны башчысы Жапупланы Мусса билдиргенди, палата 30-дан артыкъ жамуат магъаналы акция, 9 «тегерек стол» бардыргъанды, республиканы муниципальный районларына 4 кере баргъанды, 10-ча жууукъ аналитика материал жарашдыргъанды.

Андан сора да, жаш парламентарияны регион, региона аралы эмда бир республика магъаналы 50-ден артыкъ ишге кытышхандыла. Аланы себеллери бла Зольск, Урван, Чегем эм

Элбрус районлада Жаш тёлёу советле къурадыла, ала байыл ишлеп башларгъандыла. Башха муниципалитетлени башчылары уа Жаш тёлёу палатаны ол башламчылыгына жууап бермегендиле.

Дагъыда «Жетишим къалай бла келеди» деген тобушуиле болгъандыла. «КЪМР-де жаш парламентарияны шолкуну» Элбрус районда биринчи дөрселери бардырылгъандыла. Алада юч кюнню ичинде «Жаш тёлёу палатаны къаууму республиканы районларында Жаш тёлёу советлени членлери бла бирге законла чыгарыуну баш жорукъларына юйренгендиле. Аланы устазлары уа депутатла бла КЪМР-ни Парламентини аппаратинда ишленге болгъандыла.

Отчет кезиюде жаш парламен-

тарийле россия-герман жаш тёлёу парламенти жыйылууну, Страсбургда жаш парламентарийлени съездлерине кытышхандыла. Андан сора да, палатаны членлери улуу къуууму эмда аланы жумушларын жалчыгъуну жорукъларын, алгъа къыралны жанындан себеллик этюню мардаларын КЪМР-ни Правительствовоу тохташдырылгъанды. Бу законопроектге кёре, дагъыда парк зоналаны

коннопроектле да юзюлгендиле. Ол санда «КЪМР-де инвестиция ишини юсюнден» КЪМР-ни Законна торленуиле кийириуну юсюнден» КЪМР-ни законуну проектине да къаралгъанды. Парламентини Экономика политика, энчи иелик эмда предпринимательство жаны бла комитетини председатели

Сафарби Маремукон аныгъатханыча, бу документде парк зонала да инвестицияла салынырыкъ объекте болурга болукъудула деп белгилениди. Парк зоналаны къурауну эмда аланы жумушларын жалчыгъуну жорукъларын, алгъа къыралны жанындан себеллик этюню мардаларын КЪМР-ни Правительствовоу тохташдырылгъанды. Бу законопроектге кёре, дагъыда парк зоналаны

къурау эм аланы айнытуу ишлени экономиканы бек магъаналы жумушларыны тизмесине къошаргъа мурат этилди.

Жыйылууда башха вопро-сларга да къаралгъанды.

Бала УРУСМАМБЕТОВА, КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Билдирю

Алим Кешоковну хурметине атап

2013 жылда 29-чу январьда Нальчикни администрациясыны алпанда (Кешоков аты орун, 70) КЪМР-ни халкъ поэти, Социалист Урунуну Жигити Алим Пшемаевич Кешоковну хурметине аталгъан жыйылуу болукъуду. Аны чыгармачылыгъын сойгетиле, республиканы культура, билим берюу къырал учрежденияларыны, жамуат байыгуилерини келе-чилери, алайгъа келип, жа-

зычуну эсгертмесине голле салычуудула. А.Кешоковну терен фахмуу, тохтасуу ишлеуу аны ёз халкъыны литературасына уллу къошумчулукълы болгъандыла, анга сойкемлик, хурмет да келтиргендиле. Аны чыгармаларыны хайырандан къабарты каны культура, билим берюу къырал учрежденияларыны, жамуат байыгуилерини келе-чилери, алайгъа келип, жа-

Жыйылыу

Депутатланы эслерине

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларына 2013 жылда 31-чи январьда КЪМР-ни Парламентини юйюнде республиканы законла чыгарыуну органы кезиюлу

жыйылуу боллугъуну юсюнден билдирилди. Жыйылуу эртенликке сагъат 10-да болукъуду.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы

Сени ызынгдан барам	Аны огурулулугу, фахмулулугу халкъланы, адамланы жууукълашдырады, жарашуулукълы бла сойкемлик туудуртады	Бухгалтерле билимлерин толтурдыла	Тамблагы кюнню кыйгыгъын кёре
2 бет	2-3 бетле	4 бет	4 бет

Аны огьурдулугу, фрахмулугу

Додуланы Аскерге - 60 жыл

Жашау эм чыгьармачылык жолу

Додуланы Тауканын жашы Аскер 1953 жылда Кызаакстанда туугандын. Шалуу-кадагы школу бошоп, КМККУ-ну физика-математика бөлөмөнө киргенди эм аны тауусканды. Аскерден кыйтхандан сора бир ауукчу кеси окугун мектепте дерсе бергенди. Андан сора адабият журналыбыз поэзия бөлөмөнө, кыраи телавиденини суратлуу берилерини баш редактору орунбасары болуп ишленгенди. Буугагьтда ол «Минги-Таууну» баш редактору.

Назмуну жазып 1970-чи жылда башлаганды. Биринчи «Кыраи барган» китабы (1980 жыл) басмалангандай окусуна поэзияга кесини энчи ауазы, темасы болгон поэт келгени бамланганды. Ол, бир жерде турмай, жашууну хар торлоу бетин да кырирге итинген, сёзон айтырга, ахшы иштерин кыаргьга сыйгениге махтау береди. Алайлыкшы Аскерин андан сора чыккьтан китабы – Жолдон (1984 жыл) дегени чыккьталды.

Аны чыгьармачылыгында философиясы теренге кетсе, сёзю кыта баргьаны «Черек» (1988 жыл) атлы китабында туура болганды. Автору окумуна кёре, ахшы назмунулары, поэмасы «Вотден-бетте» (1992 жыл) деген китабына киргенди.

Доду улун дегьдиз бардык сыймеклиги – шохматла. Ол мында да иги жетишим-

ле болдурганды. Аскер жамауат иште да тири кыатышканы биа да белгиледи. Ол Россияни Лермонтов атлы комитетини сопредседателиди. Аны биа байланыш литературга, культурга, илмуга улуу кыыйын салгылашга бу бириги дайым да эс бургандай туурады. Додуланы Аскер КМР-ны Парламентини депутатыды. РФ-ни Жазычуларыны, Журналисттерини союзларыны члениди. Кыраачы – Черкес Республиканы халкь поэтиди.

Кылаам кыарындашыны окуму

Сени ызынгандан барам

Сёзсоз, торк тили жырчаланы поэзиялары орунлашга жууук эди. Алишер Навоини, Абай Кунбаевани, Имамеддин Насимини, Назым Хикметни, Муса Джалилени, Кулишаны Кыайсыны чыгьармалары демгилги кыраилыбызны китарапына, хрестоматияларына кирип тургьнданды. Ал жылда атлары айтылган после, алаи тизгилерни орус тилге кёноре, кёслерини усталкыларын да ёсдоргенди, тиллерин байкьландыргьнданды, торлоу – торлоу сураттаны кёз алларына келтиргенди.

Аскер Кулишаны Кыайсынга апат жазган «Адамлык» биа ёмюркөлдөгөн статьясында айтыканды. Кыйли улуну поэзиясыны биа адамлыктын кёслеринде сагышы этпек, нек эсе да, ахшылыкты бир бирине ушактан окула келди. Ол алай неликенди? Поэт

Жаланда алай жан биа турган адам жарый билилди биа турган кёзюлгө изолгон гюлчюкө. Сзгьан кёзюлгө кыйтып турган да поэзияда. Аны толун ангылай, Аскер буюнчю жашуубуз салгьан сорулгаз жуулапга изилдей, философ поэт, жамауат кылуукчу фрахмула-

Анга эсини теренгиди, тилени билуо, окуму кен да ангыларга, кыска айта билгени да болушдыла. «Алай болмайды, буз сени кыишуну буюнчю турп келип, сеникине уа жемей кылап» деген эди ол бир жол. Бу сёзгө жуук кыошкан кыйыкды. Аны ызынган кыруу демгилги Ёбурус кырамайды, Михаил Лермонтову сыфьта да турды, буюнчю Кызаакны анык кёз алгьанга келтирмейлас. Тангым да атхьнды, норюн сзгьегилей, Таула ёмюркө эсинде кыалырга, Тамамды шо бир алага кыаргьды. Татлы жырланы, журтуму сыйгегилей, Сюею, Кавказ! Тандыгында да бу тизгилени? Лермонтову Аскерин кёчюрунде дагы торлоуне алган «Кавказ» деген назмуну бирини стробасьдыла ала.

«Торкюйну» генеральни секретары Дюсен Касинов Аскерин саугьалайды.

Додуланы Аскерин назмунуларын кёноргөн а буюнда кыйынды. Аны ёз тилинде жазылган тизгилерни биа иги да шагьыр бөлсөнг, алайлыкшы бир ишексиз поэзияны.

Турму этеме кыадагьга, Аур эсе айлангьарга, Турму этеме кыадагьга, Татты эсе кыалчарга.

Малкьар автору биринчи кёз аштан адам окусу сззери бир энчиликни: инет паронимлен хайырланды, торк тиле аны биа артыкда байдыла. Ахьрында сейрилик эстетикалы иште тойбесе тилманы аууз сууларын сыйтай кылады, аны ёз тилине куюу кёчюргө азыкь эттени ангыла, ахшы сёзле, махтау да тургьга жетерди.

Не торлоу жуулашга эси бурпаса да, Алахьдан келген фрахмуна поэзияга – кыайтды ол. Энтта да жангьдан, буюнча паронимизданы арканын аты, ол амал аны беркисин болуп кыалгьанын толубиле. Аны куюу биа поэт кенг, бай да россий литературда ёз ызын кыайлгьанлай барды.

Жоралаула

Жырла, шайыр, халкьды санга кьарс урлукь

Биринчи назму

Фрахмулуну, айт, кёпмесе союлеге? Фрахмулуну фрахмулазга тюелте.

Ауулары аланы от чыгалыла, Бир кыаумла алагаз кьарс урала.

Бир бирлерин терк табала аманла, Ахшылага кёторлөтө табанла.

Кырт шийин, ала ургьанын урмасан, Ала биа бир оюмла кьурмасан.

Кыондан келсе, бу айткьлыкы шайыры Чайнар элпе, чайнаганча чайыры.

Зарлыкь эте анга, кюн шаргьангьа, Бир салмайд деп, салала ийлишанга.

Эшек уруп табан биа жаннетке Кийгьирген, туура эте кёрлюкю,

Кетер суна сен кытургьтан черкеге, Торю, ууа чыгьаргьды бийикге.

Ала, энди не этерлерин билалый, Кытууралла, кызыгьан кыаны тьялмай.

Тюшоралмай сени сыйлы шийтикден, Кирпиде терезеден, эшикден.

Кыагытлада бир жазьула кыонла, Кыруурайса деп, мен жарлыны соялла.

Тапсала да куч шийтинге кыарыр, Тапмазала куч фрахмулуну сыйырайыр.

Кыйын, Аскер, хар ахшыны кьадыры,

СУМАКЪУТЛАНЫ ТАНЗИЛА

Тозлок, фрахму жыгьылтмазыкь мадыры. Сау дунияда жашуу алай барды, Алай тозлок хар юсюнде кыалады. Бирде ташла тозлокго баш иелле, Арха айланп, таш атханга тиелле.

Заман салад, хар кимини да жерине, Тёр тийишли минеди ол тёркюне.

Шийтикке да, кылуукьла да кетелле, Фрахму, акьыл халкьга кылуукь эгелле.

Сенде уа бар фрахму, акьыл, адамлыкь, Жокь дунияда ол заптаны жогылалкь.

Хайт де, Аскер! Кюн да кёзон кыаратат, Жашууну, фрахмууну да жангырат.

Жырла, шайыр, халкьды санга кьарс урлукь, Санга, манга тиер окь да тас болукь.

Экинчи назму

Сау бол сен, Доду улу, Алахьны бир тюз кылуу. Сеналай болгьан журтну Халкьы да ёктем, уллу, Назмуун татпы, бир татпы, Ойкукь, болдум нёсёрлө, Бийикге кыайла, Кёзонг кыайл жотордо! Бирде турама уруша, Бирде махтау кьар сура. Керек окун мен сени Тауру Лермонтов суна.

Дунияны тенгизинде Ол – альпиде баргьан толкьун. Тонерини тизгиледи Мен – ызынган болгьан толкьун. Альпиде салган борчунда поэт айлыкь кытургьнданы кёребиз да. Юренимен аты кесине буюндрганчанды аны бу кылыгы, паронимлен – бек кыыйын стиль форманы – ёз тилине кылуукь эгтереди. Ол мында аууу борчу кесини алына салмагьанчына ийинчана.

Аны тёлкюсчю, Аскер да Орта Азияда тургьанды. Россияда да ишленди, алай – мен космополитменде ата-бабаларыны жерлеринден айырлыл кыаламгьанды. Он билгени: жаланда мында насылы болуугьун. Аны ошондой.

бени юсюнден жазган эсе да, ала барды да аны кесини юсюнде бар эрпел. Аны тамырлары бирди, ол теренге кетеди, халкьыны бурундан кыалган жаралары, аныгыны, жарьсуларьдыла ала.

Жарьсулары – былайда баш сёздю. Асыры кеп артыккылык, азалыкь жеткенде сзгьан буюндртуп туулу халкьга. Алаи барындан да кытургьанлыкьга, ол папалак салган жарала сау болмайдыла.

Поэти жорегинде да кыиыгьандыла ол жашлыкь кёслерини талгарын. Жаланда алай биа анылагыз болуукь кесини кыаруун, кючю да кеп кере кёрпөтө келген инсаньны назик, хар ачыгьга да жарыгьан жань болгьанын.

Дёв койны

Я в score со своей судьбой, Кода несёт на вражью, И если пир стоит горкой, Я снова с нею нахож.

Ито не мнет Огьель, Пророк! Есть в мире женщина одна, Но так редко упрямый рок: Меня не хочет знать она, Друг друга поощаю вами, Стоянувшись вместе две волны, И море нежно чьство твою, Ведь мы с тобой жиде долгие, Волнами к беруги дити, Туда, где пена и прибой, И пусть ты будешь впереди, А я – поодаль, за тобой.

Александр ПРЯЖНИКОВ, поэт. Ростов шахар.

Салама инбашынга кьолуму

Сен келген жолларынга, Мен кеси кьолларынга Ыкьалдарында, алай Билеме, жылпа кыары...

Келесе, менсинюонг Болмай, бара хар кюнонго. Позиянда фрахмунг Епю адамлыкьга, Жетип халаллыгынга...

Сен жашууну да окуй, Ма кесинг да окула, Узалып жеталса Тау башлагьа окуяна.

Кыуансын, Аскер, ата ташынг, Кёруп сени баргьан жолуну. Мен а – тамата кыарындашуну – Салама инбашынга жолууну.

ЭССЕ СУУМАСЫН ИНГИР АЛАГ

Энди биз кыаум, кыалай-алай болсак да, жашай кетгенбиз. Этеригибиз тындырып бошганга ушайбыз. Альпиде уа не зат кыалгьан болу?

Манга ушш, жыл саны келгени туюнде, туюнде да, кесини ауанасына, андан айырлыргьга сыймеген жабышмакча кёрюндю ол сору. Алай да, ызьыбыздан келгенди иштерин биле кетерге, алаи этимликтерине, хунерлерине ийандыргьан, тутхан ишлерин ахьрына жеттирип, алага, халкьга, кёслеринден алга кетпегенге хурмет этпегенге, алай кыарькыларьга ийаны жуураптырине унут этсе. Мен, сёз ючюн, кымдан табанымы малтап келгенгеи алай назирларын сактайла. Мени кёрлюкю мындан арьсында ол болса сюею.

Кыайлы – кыары суурганчыл – Сагышма кыайдады жер? Ингила ала суурганлай Буюн суу урады жел.

Кыайсы ташы жагысына Эптеп, жагьар кыайгымы? Жалпек тахан эки сынып, Борча чечирми кыайгымы? – деп жазды Аскер «Жалпек» деген эртпелде жазылган бир чыгьармасында.

Бу назму сыймеклини юсюндөн Ди. Алай жашууну суратында да бир кыарькы? Бек иги эди жашууну (ол а сыймекликсиз эсе, турсу гыркьан де да кыи) сагышсыз-кыайгысыз болса... Не хаза. Болсада, жашууну алай орулуугьун да биле тургьанлай, сыймегини кыачын, норюн да кёз туурьсына келтирип, анга тутхан ишети уа уллу тенгизге окуяна сый-

алыбызда жалалгьан суюлген суратында. Кесимиз сагыш этпеген: Кыайгылыны жашыра, Туукулгьага ашыра, Сети болгьан – уула, Кыары чыгай ууна, Кюноз кюу ойсууну, Топге сала онгусуну, Тёрге сала аманын, Жерге сала аманын, Келгенди заманла.

Бу назмуны биз буюнчю башы-бюздан сынаган суулуны орта чигинкине санагьга болукьду. Бирер-экишюр жьыла, жашуу-бууну юсюнде катар айтай кытургьлангьан, кёпюсчю бир жаркьк халар келмеген кондеде, бирле, ах-тх эте, бирде да, гьыз-гьыз эте,

ЖАНЫМ КЪУРМАН БОЛСУН МАЛКЪАРГЪА!

Мени онгусу кюлеримде, Мен чакьырмагьанлай жеткен, Мен ётерик кёчюлеге Кёкорюгн кёпюр эткен. Ёз кёвлери биа Малкьарны Манга жанытка кёркостен, Ёз жокери биа да аны, Кеси сыйгенича сыйдорптен. Башы акьылдан толгьан, Иннети таза болгьан, Тугушуду уста эрте, Керти фрахмулу поэте – Додуланы Аскерге атайма

Жорегиндеде пелуилыкы жашагьан, Арилуугьу сыймекликте ушактан, Тау намьсы ушак тауда акь кыаргьа... Жаным кьурман болсун Журтум Малкьаргьа! Мен бетиме салсам кьолун аманы, Беш бармагьын Беш Тау Эли сунама, Эринлерим сыласала аланы, Сау Малкьарны улпа эттен сунама!

Зар кёз тие кёк сууна, ташына... Арилуугьу душман бола башагыта, Таш башында аман тапан башагыта, Жаным кьурман болсун тапжам Малкьаргьа! Мен бетиме салсам кьолун аманы, Беш бармагьын Беш Тау Эли сунама, Эринлерим сыласала аланы, Сау Малкьарны улпа эттен сунама!

Тешдирмеген тири зорлукь садакьга, Сорюнде да тилемген садакьга, Дерт тутмаган Алахь берген кьадырга,

Жаным кьурман болсун шайыкь Малкьаргьа! Мен бетиме салсам кьолун аманы, Беш бармагьын Беш Тау Эли сунама, Эринлерим сыласала аланы, Сау Малкьарны улпа эттен сунама!

Жаным саудан ачкан жаннет эшигим, Ёлсуз, рахат жуулар топуракь бешшим, Ата Журтум, Ана Соктом, Кыадырмь. Жаным кьурман болсун санга, Малкьаргьа! Мен бетиме салсам кьолун аманы, Беш бармагьын Беш Тау Эли сунама, Эринлерим сыласала аланы, Сау Малкьарны улпа эттен сунама!

Сыйбилгиден таньыма сени, Атамы иннет кьарнашы, Аскер. Кеп! – деп, кьойнунга алсанг сөн мени, Бийикден терен кёркөн эд жер.

Атам биа сени кьонолордыгы Хамам чыгьара мени бийикге. Божин рифма – сыйларгычыма, Сингиди менде сыйы жоректе.

Ёз келгудм да, шыкьорькы келип, Ушакгызыгьа кеп тыгылапкыды, Тии жолугьуну кыыйын билип, Кючюм жетмесин мен ангылашым... Назмуларьды мен кюч алама, Тии кючюкө берилмейд манга. Кючюм уллайса, бек кыуанчама, «Ата кьарнашым, жуу бол!» – деп санга. Аскер, Алахь итгенини айтдырмь...

ЕЗДЕПЛАНЫ Альберт.

Бизин арбызда, жыл саны биа артаракьда болгьанлыкьга, этени иштери биа кыуанчдорганладан бири Додуланы Аскерди. Келтир кюнон сабыр сакьлашган, озгьан кюнон этени ишине кёре багыларга юйрөнгөн, тамбасына, тамыры кыаша, жерин жашууна кынылып, жаз эркинигиден умуну юзмей, жер тымына эс тигип жашаган, кьоз терекени кесча, ауур акьылы, сабыр жакь бек ишандыргьа. Кёрпюнобоз аны кьолунда кийиб. Болгьу эди...

«Минги-Тау» журналы редакторларысы 2008-ж.

бир кыаумула уа, амаллары кыруу, бошолуп, кеслери онгусура жегле алдыргьан замандада, ол салауат сёзю кёрюндю. Быллай назмууну окургьга керекди, бирлере тийишди Ди – келир тёлөтө кючөн, алында айтангьа сыйбейтчи, бир да куурса да, кёпюк кёпюрор кючөн.

Буугагьтда Кы-абарты-Малкьарда алай жолкобоз назмулча поэте, Георгий Яропольский, Джамбулат Кышубаев кийиб, ма алай керти назмулча. Мен Аскерин жазгьанларын алаи жазгьанлары биа

тенгешдире келеме кыайда алгьа-ладан бери да. Аны да магьанасы барды: бу кыйын замандада биа кыиууларьды абадан абадан бьз орнаткан даражандан пошмей баргьанын айтанкьымыды. Тюшормегенден бири уа Аскерди. Бир сёз биа айтханда, была, бу поэте, бола турган ишле кыуанч болгьанга, буюнчю, жореклерин кыиыгьангьанларын буюнчю-майдыла. Хар бири кесча, кесини онгарына тийишли айтанкьылыгьа, халкьбызга сураткан келир тёлөтө алават тат ишлейди. Нек дегенде.

Жашил нарат орманга, Сыйлашкьан орамга, Таугьа, позге кьар жауар, Бугьейлини гам жабар, Жазда уа кюн эритип, Жашил кзуат келтирип, Багуш кыалыр-багушай, Чыгьыл аууш – ауушпай, Нарат терек – төрөкпей, Керек адам – керекпей... деп, келир тёлөтө кыуру жерде кьоркостонго, онг талыгьуну бизин барьбызны да Доду улу.

Шёндю Аскер бизин «Минги-Тау» журналыбызны баш редактору. Бизинча айтханда – онучуусу. Башында кертиген жаш, аны биа буюнчю адамына жакыме, итиг ийангьырга чакьырган, бошманмазгьа талпындьргьан, адамлыкь дегени жашуу болгьанын белгилерик, алай умут терегини ёмюркюптон орнатыркьк жаш адамгазга жол кёрпостонго, онг талыгьуну амаларын кьолда кююрөдти. Биюнолукюде он жанындан назму-чулукь ауагьга кыошургьга сыйгени татпы нёврлеримди, ала барлыкь жолдан ташылап кетерип, жолларын тап этеди, бир фрахму жиптин болгьанын ол жиптинчю ол жагьаны кылаптан ата айланьчю кючю жашаган адамды.

Ол Кыраачы-Черкес Республиканы жаш поэтиди, Битурьсуны Лермонтов атлы комитетини сопредседателиди. Ол да бошдан болмагьанын ангылайкь да, жолугь уаэк болсун, кыиыгьангь сыйбейде ийосюн, кесиг а ала-дыгь адамына жакыме, итиг ийангьышмасын, суугьун да кёпге дери этмесюн дейик.

ГРУПЛАНЫ Салик.

Жууукылаштырады, жарашып жууктук бла суймеклик туудуртады

Додуланы Аскер

Ингурге да жанагы батыш

— Аскер, сени чыгармаларыңа Кууиланын Кыйсыңа, Бабаланы Ибрагимча, Зумакулданы Тазиялча, Төпөланы Алимча, Владимир Фирсовча, Юрий Кузнецовча, Геннадий Себерковича, Андрей Деметьевча, Анатолий Парпарача сөз устала улуу багы бичигенде. Алай сен алга, барыгында да эсибиздеди, кеси жашаууну математика бла байламды этерге умтуу эдинг. Кыйда, кыйдай бла бурундун, чыккыңды намуучулук жолго?

— Мүталип, дуняда хар инсанд да поэти. Бирле илхамларны кагыгыткы тошорордиге, бирси-

жазган бир затты болгон тилге көрүңөр, кызы бла уа Софияда чыккан «Дружба» журналда басмагалган эдиле.

— Владимир Фирсов а СССР-ни Жазуучулары союзна кирдира рекомендация да жазды. Китебимы «Современник» издательствого 1980 жылны планына кошшады. Подстрочник иерге керек эди. Алай мен кесибизде тау тилде чыккыңычы, Москвада чыгарган ушамас деп, назумланы жибермей кыюма.

— Кичини жук ана тилибизде «Кыарда барган» деген аты бла назму жыйымдыгы да чыктыды. Ма алай бла аз-аз

рип келгени а бир заманда да унутталык тойлоиме. Битеу отурганна өрге кыопканын, сый бергенин. «Кыйдайды мени жерлешим?» - деген эди таулу акылман. 1979 жылда мен аны биринчи кере көрөмө. Кесине «Москва» кыонак койге чыккырыган да этеди, телефонду да берип. Битеу барысына да Аллах ыразы болсун.

— Расул Гамзатовдан сора битеу Россияде Пермонтову атын жорюткен комитетте тамгалык этгенин бири сенсе. Оу кыалай кууралганды, кеси да не бла көрөшөдү?

— Телевиденида ишлеген заманымда ары-бери жорюрге

кыраганна аруу көз бла кырайы. Битон да барды халкыла аралы саугалагы тийишли болганна. Литература барды. Алай арт кезиуде жаш адамла бек аз келеди. Бу болумну кезуу бла да байламлы этерге көрөшкөнө көтөлдө. Заманы гонкына кирмейли. Ол жашуу бла байламды. Не да эркин, баш ишлесе, кыол кыымылдаса, белинг төпсө, табылдан хар зат да. Жаш төлө иш излей билмейли, литература да аманла бер берге, артка кыялмай, барырга кереклиси кимге да балды.

— «Нюр» журнал бар, «Миниге-Тауну» биллечасы — бар. Кимге да жол ачыксың «Заман» газетибизге да. Эчтүдө жазылган тизгинлене араларын окурга керекди барыгырга да. Алагыра терен эс бөлөңгү, көзлөринг да алай бек арымайдыла.

— 60 жылгыңың белгилюй туруп, иги жаны бла келюлюк жылтыкан, жарыткан, келдендирген зат а неди?

— Туудукчуку тууганды ол конюнге аталганча (Сыйынг төпөлдө болсун!). Келим конюгу ушануу ийнанууга айланар деген умтуу жылтыды көлюмо. «Адамды бизни атыбыз», - деп эм кыйын кезиуде айткан. Улуу Кязим куурган керет адабиятыбызчы ол жатысы мындан ары да суумыз деген муртабыз коч ала барлыгына келленеме.

— Бизынгылы кызыккыны «Неден башланды Ата журт?» деген жазганычыгы Россиянин Президенти колгоктот кезинде окуму не багысын тутуды?! Сабилжерибизни фахмулары аруу ниетте, отурулукурга табынчыклары кыайсыбызны келюне көтөрөмөйди.

— «Заман» газетин окуучулары уа не айтырыкты? Алагыра мастер-класс берирге тоюше, не сөзле бла бошарык эдинг дегини?

— Жаны жылы алгында ол кеси надыбыгыга жанын эм сыйл келип кыошулсун деркиме эм алдан. Адамлык керек жемме баш бир зат да жарамайды. «Тели сезон эки кыталар» дегени, «адамды бизни атыбыз» деп амантан айткан аман кыиме. Андан осуат этки кеткенди Кыйсын — Мамырлык, кыуанч сизге, саул!» - деп.

— Бу даурулу дуняда эм кыйын ишлене башы — бири бирибинчи оштенди, андан да кыйынды уа — бир берге тынгалган, бир бири союени уа бир жанында окумуна кыюлык. Бир бири эште, тынгылай, анылай билик жанында. Быллай жолда эша суймеклик да эришпей жанын кылыне келгенине ийнанма. Сиз да тою ийнангысы анга.

— Жауу жуагың жолго жауды кырай.

— Мен энтта узакданма.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

— Ушаккы жазып алган БЭПАЙЛАНЫ Мүталип.

— Жанын жазганды.

— Салам алейкум, акыскаң.

— Кыйдай болсам да — сенсе жанында...

Жашауу игилиги

Эттен ишинг көзге көрүмөй. Көрсөндө да, чыкмай багысы. Бири айтса, бири көлөмөй, Муратны өлөдө баласы.

Бизни суйгөнлени сүйөлмай, Жүрөккө бошлайбыз жутланы. Бети камагандан уялмай, Тозуратдык, кызармай, журтланы.

Кертиликке борчунг сыйынай, Олсипа айткан сөзүкчюлери. Кыйын кюнде, норюн сыйырмай, Эс берир эртте унутканын.

Жашууду, не ачы эсе да, Жашууну берген игилиги. Бирге элтебиз мен да, сен да Ер жолда аны игилигин.

Ирик Суу

Жагыла-кыяла, Сангырау кыяла. Ашгыды Ирик — Тенгизге жетерик, Ташларын бурганлай, Кыуруган бурганлай.

Ташпадан бири — мен, Оумези — бирге. Сен кыра бар ишге, Биз барабыз энше, Бир жерде тохтарга, Тигелейбиз тарга.

Сен анда — узакда, Суймеклик тузакда. Мен мында — суукда, Таулагы жуукда, Аллыга кыраган, Тангырау кыраган.

Аламдан жарыкка, Жашырын жайгыга, Ашамга койлерим — Хар келген конюлерим, Бойундан асманлай, Буултуу басканлай.

Ычкынганды заман, Уякты акылман. Жоллага алдата, Жыгыга жалдата, Биз барабыз, ташла, Хар неге да таша.

Ауурулду кеси Ташланы иеси. Кыздары жыгырга, Биз барабыз, ташла, Хар неге да таша.

Жоку аман ташлагы Ма бу тау башлагы, Жангидан кыайтырга, Келдегин айтырга. Юлюшон а' алгын — Жеринде кыалалган.

Жокуду дейдиле жашуу Телме кылар атынг, керти айта. Алыындан жарлы уа баймыды? Жоку жашуу көкдө: жулдуздада, айда.

Мында, жерде, жашуа бармыды? Бир бири союп, бөро көздөн кырай, Жашагынын а' ол жашуумду? Жерде туруп, хар бири атпанын марай, Табанга жеталмаган а жаумду?

Жокуду дейдиле жашуу жулдуздада. Кеси шизинги жабылыса Биз ичер сууну аймай бузлат, Сен кыаш тойоп, бир жукук табамыса?

Жокуду дейдиле жашуу жулдуздада. Жерде да жоку жашуу алданмасанг. Кяр тикден учабыз буздада, Оу бу а — сен — адамча кыалмасанг.

Жулдузуну сайлап, ойлмай алганлай, Кюндөн алай исси көрүнөмөйди, Кюндөрдө ач, тоз узалганмай, Ардан сораса — ол көрүнөмөйди?

Жанында уа, сора, жокумду бир жан, Гваршда узаклагыра узалмасанг, Табылмасы жууктады уа бир ажал?

Санга болуук болуп узаймасанг... **Жауу кыошумай**

Бетинг башка бетден кыамай, Бир терк кырайыз халпары. Бирле юредиле кыамайлы, Бирле уа юрмей кырайы.

Артык сөзюнк кимге керекди? Кеси көредү караган. Жагыларын оймаз черек да

Жауун кыошумай арагы.

Кыра кезле
Эм алгыра айткан сөзүкчюлери Сууук акылмын келмидиле. Кыра-кыра дугум сөзүкчюлери Ардан кыра конюге келтирдиле.

Төрк жете ала кырагырманы, Кыксыа тошду ойнамай кюере. Акь кырада кыра кырагырманы Ашкымаймы не энди сюере...

Кыошумаймын кимге да, Анга терк бурдуу-буз бири арт.

Тазлыкка да кыйнай келюне, Жулдузун адалай кыалганг. Келзери кызаандан айлган...

Кеси шизинги жабылыса Биз ичер сууну аймай бузлат, Сен кыаш тойоп, бир жукук табамыса?

Жокуду дейдиле жашуу жулдуздада. Жерде да жоку жашуу алданмасанг. Кяр тикден учабыз буздада, Оу бу а — сен — адамча кыалмасанг.

Жулдузуну сайлап, ойлмай алганлай, Кюндөн алай исси көрүнөмөйди, Кюндөрдө ач, тоз узалганмай, Ардан сораса — ол көрүнөмөйди?

Жанында уа, сора, жокумду бир жан, Гваршда узаклагыра узалмасанг, Табылмасы жууктады уа бир ажал?

Санга болуук болуп узаймасанг... **Жан аууртма**

Жек кзырны борады жолума, Кыламыды кышдан ачы бөро. Уялтым да хакча жоюла, Кеч жоюлу — алда ботон өро.

Нек эсе да, билмей турганлай, Эссе тошоше жангидан. Жанында жууук отурганлай, Тонгуптенген топча жайымдан.

Кыш этеринде эттенде, Тын барам, кич таууула. Тик туру кырай этгенде, Ол тауну кеси тауум суу.

Кырагынды көрчэ эрттенди, Аманатта кышы кыымгага. Муратны жарытмай эттенди, Тирлемей тик кыялагы.

Кыламыды адам да адамлай, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Жокумду кырагында алдыра, Кыламыды адам да адамлай.

Кыйынлык башын басып турса.

Таш болгон, ким да чыдамлай, Хар кюнден жангы жарсуу тууса.

Курт козопе, жар да оюла, Кюн тийип, жылу айланганлай.

Жокулар башуа уа оюна — Жан аууртма, сора, анылай...

Таш бла кырдик
Кызадан козопол, Таш жатады кырада, Анда козопол, Кек кырдик а — сырда.

Ташны билмей жуугун, Ийнекылды аны — Бийкеди жуугун уа — Кыясын атканы.

Ол, жаууну бла бирге Ангыра эрише, Ойланды теберге, Көрсө эриши.

Агында да кыра, Жук аямды таша, Жеткенди а, кырада Кырдыкы — кыраганды...

Анда кылагыды жол?! — Эссе алмайды ол, Билмей эсенг, Терс изилемеси сен?..

Таш жатады кырада, Кек кырдик а — сырда. Жугун билмей эсенг, Жаулапмайса сен. Барды энтта бир кыайлык...

Жол көлпө болуп турган, Бир Аллахды мен ишанчыркы. Энди бир анга турган — Олду жор да, кыр да айырлык...

Кылайы бир итик кыайлайды Сен таза ниет туткан жерде! Кеч жарам андан кыайлайды — Кийилик сыйсызды дей, эрде.

Не айып салгын кимге да — Ангылау алай болуп кылады. Жарашалмай кийимге да, Бу жанга заман кызаанд кыады.

Бюгон да уруу барды, Оур топон кылы тарта көкно. Жоюлду барды, бала да, Аллах, этме тешерча бөркно!

Бир берге тэзон турган да — Кийиликчи, тоз анылааска. Алга кызоо жолу — тузак, Жулдузлаңды бир узак.

Тенг кийик, тэзон сагса да, Коймей, сюрмей, этти жашайлык. Кемебиз сыйсыз батса да, Кыооркыма, табылыккыды бир кыайлык.

Кыйда манга
Кыйда манга андан жууук, Алай ол, таш кийик, сууук. Анга кызоо жолу — тузак, Жулдузлаңды бир узак.

Кыйда манга андан татты, Жарыды, конча, кыуатлы. Алай андан келген жарык Ажальмыды жарарык.

Кыйда манга андан таза, Жарышуму жангы жазы; Көкдө — Аллах, жерде — патчах, Эки кызоо — эки папах.

Кыйда анча жумушкы, Алай этпаймыз ушакы, Эки кызоо — эки огуум, Кыксыа этпелде согум.

Кыйда манга андан аруу, Эссе келмез ахыр ауруу. Кыадырмады эски жазуу, Топошермеле келген жазым.

Кыйда манга андан кыаты, Эки кызоо — эки алдуу, Кимге — алдуу, манга уа — дау...

Онгузукчуны кыадырды дей, Жолу-кылу да тарды дей, Жюгенлене да бошдыкы, Мадрардан да бошдыкы.

Кыйда манга андан халал, Бирде — тулуу, бирде уа — бал. Эки кызоо — эки кыама, Айткан сөзю ачы кыама.

Кыйда манга андан жуашу, Ансж коюде керти жолдаш, Тенгиз сууда баткы кеме, Бирегисине менем кеме.

Юбилейни алгында бардырылган ушак

«Кыйда да Ата журтум биргеме»

ле уа жүрөктеринде сактайдыла, букудуруп. Барыны башу уа суймекликчи. Адамлагы, Ата журтка, ишлерине суймеклик. Будаи бедюрген, мал туткан, сурат ишлеген, магдадан кызаган, тутхан ишин тынгылы эткен, айкай да, эм уллу назму, эм уллу поэзия оладу.

Тэртюнкоу классдан башланманга устала: «Ма бу, кырап туругуз, белгили математик болмаса», - дөүчю эдиле. Хар кюнден бир зат айта турсала, кесинг да ийнанса. Район, республиканы олимпиадалагы физикадан келеме, физикадан а кичини жер окуна алама Кырабарты-Малкыра...

Математика бла арабыз узая башайды. Арт кезиуде дерин узала окутууна математикадан физикадан контролынгени келтирип тургандыла. Алагыра болуша да келгенме.

Жазуучулук ишде санагы кыска болганда уа кимге эдиле?

— Бир затла тырнай турама. Бир кыраум окууу дестертик толганда, шүкларыма окуйума. Бир талай замандан аладан бири айтканды: «Кел, назмуларынга жазуучуладан бирлерине көргөзтөйк». «Кыо-кыо, мен алазы бирин да таныйма, окууган этпелгенине», - дейме.

Этпелгени бирден тенглеримден бири: «Барды назмуу тыншым, кел мени бла, сокуу-нашым», - дейди. Барабыз. Ол а — Боташланы Исса! Бу адамчы чыгармаларын мен шоклоа окуйума. Жерге кирик болма. Тенгим кыймай дестертиккени менден алады. Исса республикада семинарла болганында айтканды. Ма алай бла келеме жазуучулары союзна.

Жашуучула уа — бири айт да бири кыо! Бабаланы Ибрагим, Гуртуланы Салих, Төпөланы Алим, Гуртуланы Элар, Мокь-Адам, Магомат, Шогендук Адам. Зумакулданы Тазиялча... Москвада Кыйуиланы Кыйсын Фирсову семинарына кыош

көп тошо эди. М.Ю. Пермонтов бла байламлы жыл сайын эки кере битеу дунядан пермонтоведде, аны поэзиясын суйгөнлени жыйыладыла. Ала бла байламлы көп беруу, телефилми да эте турама. Поэти чыгармаларын аны тилибизге да көчүрө, аны поэзиясын коюондө эс оюмларымы да айта.

Аз-аздан ол комитетини ишине да кыатыша башлама. Таманда, Шушда Пермонтову музейлери ачылганды да кыоулумдан келгенича болушаман. Бюгонлюке уа ол шахарлада миллитебизни мойшошери бардыла. Расул Гамзатов өлгөндөн сора, жанетли болсун, Совет Союзуни жигити, улпу орус жазуучу Владимир Карповну сөзю бла. Владимир Захарову да ыразылыгы бла айырланыма комитетте. Алгыракыда Владимир Карпов ауушканды, жаткан жери жумушкы болсун. Кзыми майдалын казырлауда аны кыйыны бек улпу эди.

Комитетини баш иши — айткылы окур пост М.Ю. Пермонтову жашуу жолун, поэзиясын андан да ары багмаладу. Ол кыраылыбызны айырмалы, сыйлы белгилеринде бириди. Келир жыл анга 200 жыл болуучуду Этпелик улпу ишле аладыла: көрүрүсө, ары дерди да сау-эсен жетейк.

Эсинден сууруру алып, бир жанына быргып, унутуп кыорга этини кюнок, заманың а болганымды жашуу жолгога?

— Эл бла бир, кыайсы бирин айттайм! Ол бизни суйгөнлени кыйсыбыз да артык иги болалмайбыз. Сен терс болуп, терсигинги, сен кечигилки тилемди да, кечилген коню. Андан кыйын заман болуму?..

Алай конюлени, кесинг айтканча, сууруру алып, бир жанына быргып, унутуп да кыорга бек сую эдим. Алай ала не кетерге, не унутулурга унамайдыла. Ала не чакыда да биргеме жашайдыла, бир насыкча, нек дегенде унутулган затла кыйаланган эдиле.

Тоз конюног унутса да, терс конюног унутма деген оюм бла жашарга итинеме. Кыоулумдан келгенича иги кыууулуктада жашарга корешеме.

Бюгонюо литературабизге көз кыарамынга кыалайды? Сора тамбалагы конюноз, айкай да, адабиятыбызга жаш адамла келгенича бла байламды, фахмулары бады этер юноч а не керекди?

— Литература не барды, не уа жокуду. Кязим, Кыйсын, Керим, Тазияла, Алим, Зейтун, Элар, Омар, Ибрахим, Мокь-Аали, Алий, Хасан, Ахмат болган литературабизге көз кыама кыалай болууду! Битеу дуня

акылманды, аламант ююруу, кой бийчеси, сабийлери, туудуклары тегергенден алып турардыла. Халкыда аны юнондөн торлюо — торлюо таурухла жоройдоле. Көп берге ююнде туз — гыржын ашагынама, тангыда да тубогенме.

Шүкүмү 60 — жылгылы бла байламлы анга Кавказ таулуча кыаты саулук тилемге, көп жасысан, ююруноно чыккыны көрүп. Чыгармачылык ишине да бийк жетшимилге жетерин тежейме.

Тамблагзы кюнню кыайгызын кере

Алгараклада Азербайджанда экинчи кере «Жаны тѐло: жууаплыкы кезинизди» деген халкыла аралы жаш тѐло форум болганды. Бу жол бла ол мында экинчи кере бардырылды. Жыйылыгы Россияден бла кыонакбай республикадан юн жюзге жуук жаш адам кытышканды.

Россий Федерациядан форумга 160 адам барганды. Делегацияны санында Север Кавказдан эмда Ю федеральный округларыны Жаш тѐлоюно ишери, жамуат биргиулени органыны, жаш парламентарийлени, чыгармачылык иш бла кюрешкен жаш адамданы, андан сора да, кырал властын федеральный округларыны келечилери, халкыла аралы эм битеурсей жаш тѐло жамуат кыуумданы оюучулары бла активистлери бар эдиле.

Форуму ишине Кыбарты-Малкыар Республикадан «Созидание» социальный айнтыу араны првленияни председатели, Жамуат палатаны, Жаш тѐло советни келечиси Алияны Эльдарны башчылыкыла бир кыууум адам кытышканды. Бизни корреспондентибиз, аны бла тобешип, форум кылай этдюролгенини юсонден айтырын тилегенди.

- Жыйылынуу кыраганла Азербайджан Республиканы Жаш тѐло эм спорт министрствосу, РФ-ни Билим беруу эм илму министрствосу, Россияни Жаш тѐло эм сабий организацилларыны миллет советни эм башчала болгандыла. Форуму баш борчу - эки кыралны жаш тѐлоюно арасында бир бирини анылауга себеллик этюуду. Миллетени маданий байлыктарыны кыюлеге болушуга керекди. Ол мурапта барсы да жашауда топсала, жаш адамла бир бирлерине аман кѐздѐн кыарыкы туйолюду.

Жыйылганыла алларанда, Азербайджаны жаш тѐло эм спорт министри Азад Рагимов, аны президентини Администрациясыны жамуат политика бѐломоно башчысы Али Гасанов, РФ-ни Азербайджанда посолу Владимир Дорхин, Россияни Билим беруу эм илму жаны бла министрствосуну сабийлеге кыошак билим беруу, юйретуу эм жаш тѐло политиканы заместители Сергей Кондратьев, Россияни Жаш эм сабий биргиууно миллет советни председатели Григорий Петушков, Кыргыз-ни Жаш тѐлоюно ишери жаны бла кюрешкен управениланы таматасы Анзор Эркинов, Азербайджаны Жаш тѐло организациларыны миллет советни келечиси ѐшлегенди. Форуму аты бла алгышты кыагытла Россияни Федеральный Жыйылынуу Кырал Думасыны Председатели Сергей Нарышкин эм Россияни Президентини СКФ-да тоу эркили келечиси Александр Хлопонин жибергенди.

Россияни Жаш тѐло эм сабий биргиууно миллет советни председатели Григорий Петушков жыйылыгы кытышканы аны ачылыуу бла алгышканды. «Тамблагзы кюнубуз ѐспѐл келген тѐлоубуз бла байламды. Аны себелли у ортада шѐкълѐну байлыкы, жортолейки, мамыр жашау этейки - олу бизни борубуз. Биогенно жашуу бизни кыралларыбызны алында кѐп тюрло борчла салады. Халккыбызга келишимде

ген маданиятларын, оюмларын, тюрло-тюрло башха затларын да жашауубузга синтирдирге кюрешенте бардыла. Ол шартла уа адебизини бузган затла болуп тошедиле. Былай жыйылыула, миллетлини биркирдирге болушуктуула, аны бла бирге уа, тамблагзы кюнне салган иги жумушларыбыз топуларына ийнама», - деп чертегени Григорий Петушков. Форум ачылгандан сора аны кытышканыла кеси секцияларын

Форумга кытышканы кыууум.
Былай халкыла аралы жаш тѐло форум Россияни бла Азербайджаны арасында улуу эм маганалы жумуш. Халкыны миллет маданиятларын, адетлени анылауга, дагында башха затланы да билриге себеллик этеди.
Ушакны КУРДАНЛАНЫ Сюлемни жазып алганды.

Семинар Бухгалтерле билимлерин толтурадыла

Кыбарты-Малкыар Республиканы Асламы информация органы, жамуат эмда дин организацила жаны бла министрствосу миллет-культура араланы келечилерини, жамуат организациланы башчылары тилеклери бла 2013 жылы ичинде юйретуу кенгешле кыраиды. Алада франчайзинг (организацинга фяйда тошерча этюю амалы), социальный проекте жарашдыруу, Россияде эмда энци Кыбарты-Малкыарда организациланы грант программаларын ахы бла жалчытуу дегенча темалага ушакыла бардырыладыла.

Солдан оннга: Рената Шибзухова эм Гергюккылы Джамболат.

Бу конюле болган кенгешле уа коммерциала болмаган организацилада бухгалтер эсепни эм отѐт этююно юсонден сѐз барганды. Аны асламы информация органыла жамуат эмда дин организацила жаны бла министри орунбасары Гергюккылы Джамболат ачканды эм баргычанды. Алар отѐт политикада жангыкытла бла жыйылганыла Кыбарты-Малкыар кырал университетини экономика факультетини бухгалтер эсеп, анализ эм аудит

кафедрасыны доцент, экономика илмуланы кандидаты Рената Шибзухова шагырей этгенди. Ол бухгалтер ишине да кѐп амаллар, шарт топголе келтирип, юйреткенди. Ахырында кенгешле кытышканыла кѐп сорурларына жууап бергенди.

Семинар халда бардырылган бу жыйылыгыла келгенени араларында «Айну» жандаурукчу фонду таматасы Ирина Кишуква, Сокураланы обществооно башчысы Черкесланы Париса, «Дагыстан» миллет-культура араны келечиси Ибрагим-Халип Сурайханов, «Днепр» украинли культура арадан Светлана Харенко, дагында башчала бар эдиле.

ХОПАЛАНЫ Маризат.

Башламчылык Тутмаккыны чыгармаларыны саймала кытыбасмаланырыкыды

2013 жылда Россияни Кыбарты-Малкыар Республикада УФСИН-ини жамуат советини биринчи кенгешти болганды. Жыйылыгыда тутмакыда тутулуп турганы кытыбасмаларын чыгаргыч кѐк болгондун да айткандыла. Аны атына «Калина красная» деп атырга, ары тутмаккыны эм иги чыгар

арма жазуу ишлерин жыргарга дегенди. УФСИН-ден билдиргенлери кѐре, Кыбарты-Малкыар Республикада закону бузган адамданы халлерин тозотирге деп ичинген кырал учурже денилгенда бусагытда беш мингге жуук адам отурадыла. Алардан жылы ичинде минг бла

жюзюсю, башхака айтканды, токсан проценти, аманлык ишлерин кыоргарга таукеудыла, деп айтырга болууду. Олтурганыладан 46 проценти уа заманлары бошталганы (УДО) чыккандыла. СИЗО-ну мекемдеда жангырты ишле да бошла турдыла.

Бизни корр.

Терроризмге кыажу операция Чегемде юч бандум ѐлтюрюлгенди, алагыз болушуп турган соруулагыз жууапла береди

Быйыл 25-чи январьда Россияни Кюкумюрдѐн федеральный службасыны оператив информациясыны тинте туруп, ФСБ-ны спецназы, Россияни МВД-сыны бѐломлери да кытыгыдырып, Чегем шахарда Октябрьская орамда энци юйлене биринде юч-ючот сектор - деп аталган банда кыууму юч саултанган адамны кырушуга алганды. Ала республиканы жеринде террорлук этип тургандыла. Алгарда белгити болганына кѐре, олюке, бовикледен сора да, гитче сабийери бла тишируу бугуноп болганды.

Россияни ФСБ-сыны КМР-де Управлениисыны начальниги генерал-майор С.Л. Кичиний терроорлук этилмез, гражданны, организациланы, учурдениланы кыоркуусулуктарыны жалчыгыр эм банда кыууму бугул айландан адамдарын кыюлга эгер мурада 2013 жылда 25-чи январьда сагыт 11-ден 20 минут оту, Чегем шахарны Бакасанское шоссе, Школьная, Гучаев, Советская орамлары бла келенген терроризмде терроризмге кыажу операция бардырылган эм КТО-ну право нызамны кийирге оюу этгенди. Аны жашауда бардырып башлары алында, право нызамны сакылган органыла адамдары алайга жууккыда олюкеде жашагыланы кыоркуусуу жерлеге кѐчюргенди, андан сора бовиклеге саултаны кыюп, властыла берилиги, деп айткандыла. Россияни ФСБ-ны кыуууучулары, сѐнчиюле операция бардырылган бла аны энци сабийин - энциюлык кызы бла алытайлык жашын-юйден чыгарылганды.

Россияни ФСБ-сыны КМР-де Управлениисыны начальниги генерал-майор С.Л. Кичиний терроорлук этилмез, гражданны, организациланы, учурдениланы кыоркуусулуктарыны жалчыгыр эм банда кыууму бугул айландан адамдарын кыюлга эгер мурада 2013 жылда 25-чи январьда сагыт 11-ден 20 минут оту, Чегем шахарны Бакасанское шоссе, Школьная, Гучаев, Советская орамлары бла келенген терроризмде терроризмге кыажу операция бардырылган эм КТО-ну право нызамны кийирге оюу этгенди. Аны жашауда бардырып башлары алында, право нызамны сакылган органыла адамдары алайга жууккыда олюкеде жашагыланы кыоркуусуу жерлеге кѐчюргенди, андан сора бовиклеге саултаны кыюп, властыла берилиги, деп айткандыла. Россияни ФСБ-ны кыуууучулары, сѐнчиюле операция бардырылган бла аны энци сабийин - энциюлык кызы бла алытайлык жашын-юйден чыгарылганды.

Юкѐ этилген аманкычыла кѐп террорлук ишлеге кытышкандыла, топчины кулукчыларын айттыргенди. Чегем районун администратиясы алгынны башчысы М.Мамбетов да бурунгу жыл аламы кыларында жоюлганды. Предприниматель Гергаланы Ахмада да аламы зардаптылары жеткенди. Башхада бандлопчолыны ахы бла жалчытуу мурада кѐлгенден молк, ырыскы даулыгы аныдыла.

Операцияны кезиндеме бандитлеге болушуп турган адамда да кыюлга тошкенди. Кыагыла юч кѐрѐк эм кѐп патрон. Сыйрылган саулга барсы да КМР-де МВД-ны эксперт-криминал арасына жиберилгенди. Андан ары да следствиыга керекли тинтуу ишле бардырыладыла. Энци операцияны бошталганы эм республиканы халкыны закон бла кыюрулган жашуларына, саулукларына, миолклерине, ырыскыларына, башха затларына кыоркуу болмаганы бла байлам КТО-ну башчысы - Россияни ФСБ-сыны КМР-де Управлениисыны начальниги оюу бла 2013 жылда 25-чи январьда 20 сагыт 00 минуттан башлап терроризмге кыажу операция тохтайтылганды.

Терроризмге кыажу операцияны бошталганы эм республиканы халкыны закон бла кыюрулган жашуларына, саулукларына, миолклерине, ырыскыларына, башха затларына кыоркуу болмаганы бла байлам КТО-ну башчысы - Россияни ФСБ-сыны КМР-де Управлениисыны начальниги оюу бла 2013 жылда 25-чи январьда 20 сагыт 00 минуттан башлап терроризмге кыажу операция тохтайтылганды.

Болсада не кыздар айтылган эсе да, бандитле бой кыламылган аныдыла, спецназы адамларына

Кыонаккыны тукум совети, КЫОНАККЫЛАНЫ Бибиретни жашы Алияге аны юй бийчиси ГДУЛАНЫ Кыайсыны кызы Жасурат ауушканы бла байламы, бушу этип, кыайгы сѐз береди.

Ауур атлетика Кыралны биринчилигине сайлау бардырылганды

Тырынаууда «Геолог» спорту саултуу кочуле комплексде оюкети жыллары толмаган жашланы араларында ауур атлетикадан КМР-ни биринчилиги бардырылганды. Анга республиканы районларын да башчаларында 40-дан аслам ауур атлет кытышкандыла.

граммда да биринчи жер оюун тогуз спорту эришгенди. Алай тырынауу шахарны келечиси Георгий Датиев эки учуренинде да да 233 килограммны кѐтюрюп хорлаганды. Экинчи болгон аюквет Арсен Хамурзов а андан жыйырма килограммга аз кѐчюргенди. Ючюнчо жерге

Эришюле 8 ауурлук категорияда бардырылгандыла. Бѐк кѐп спорту - оюунан - 62 килограммда эдиле. Анда биринчи эки жерге наркылачыла Владислав Назаров бла Эльдар Еврасов чыккандыла. Ючюнчо уа тырынауузу Расул Кочунов болганды. 69 кило

граммда да биринчи жер оюун тогуз спорту эришгенди. Алай тырынауу шахарны келечиси Георгий Датиев эки учуренинде да да 233 килограммны кѐтюрюп хорлаганды. Экинчи болгон аюквет Арсен Хамурзов а андан жыйырма килограммга аз кѐчюргенди. Ючюнчо жерге чыккыан наркылачы Андрей Осачев а 200 килограммны алганды. Башха ауурлуклада уа Нартинчи эки жерге наркылачыла Алим Гюгулов эм Ислам Дуганов, Исламед Астемир Хупсеренов, Атажюнодан Алим Тембетов, Заюкводан Мурат Хадицев

Георгий Датиев.

хорлагандыла. Жанкотоковдан Альберт Кипов бла Алим Шогенов, бахсанчы Хачим Гукетлов эм атажюночу Алим Тембетов экинчине болгандыла. Ючюнчо жерге уа Жанкотоковдан Аслан Каскулов, Бахсандан Аскер Апшев эм тырынауузу Балаланы Расул чыккандыла. Жашла тренерле Этевланы Вадида, Чингиз Дакилговада, Михаил Шекеевада, Мухамед Хафизеве, Анатолий Ашведе эм Аскерий Хамурзова жаруу этдиле.

Объявление Конкурс на замещение вакантных должностей

Федеральное государственное бюджетное учреждение науки Научно-исследовательский институт прикладной математики и автоматизации Кабардино-Балкарского научного центра Российской академии наук объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:

- заведующего отделом Уравнения математической биологии - 1 единица;
 - ведущего научного сотрудника лаборатории Синергетических проблем - 0.5 единицы;
 - младшего научного сотрудника лаборатории Синергетических проблем - 1 единица;
 - инженера-исследователя лаборатории Синергетических проблем - 1 единица;
 - стажера-исследователя отдела Интеллектуализации информационных и управляющих систем - 0.5 единицы;
 - стажера-исследователя отдела Информационной безопасности, связи и управления - 1 единица;
 - стажера-исследователя отдела Математического моделирования геофизических процессов - 1 единица;
 - стажера-исследователя лаборатории Синергетических проблем - 0.5 единицы.
- С победителями конкурса заключаются срочный трудовой договор по согласию сторон. За справками обращаться по адресу: 360000, КБР, г. Нальчик, ул. Шортанова 89 «а», тел. 42-64-17 - отдел кадров, аспирантуры и докторантуры, каб. № 9, 42-66-61 - приемная.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЫАБАРТЫ-МАЛКЫАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТЛАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕШПАЙЛАНЫ Муталин (баш редактору орунбасары), КЫОНАККЫЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору ирѐмѐни - 42-63-41. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретарь - 40-93-62. Корреспондент - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Жамуат-политика бѐлом - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бѐлом - 42-66-73. Култура бѐлом - 42-75-82. Социальный политика бѐлом - 42-66-76, 47-27-59. Жангылыкка эм спорт бѐлом - 47-26-39, 42-66-94. Письмола эм редакция бѐлом - 42-37-94. Тилмаччы бѐлом - 47-31-28. Сурат алыучула - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Тирамаччы бѐлом - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт жорютейди. Кюл жамалга рецензия этилмейди эм ала артка кытырмаймдыла. Газетте басылганы материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге болушуктуу. Алада айтылган хир зат ююн Россия Федерацияны Басма кескенде законна тишиндиле материаланы авторлары кескери жууаптыла.

Редакция автордан 400 гезет тизгинден (машикла бла жазылган 8-8 бет) кыюу аймады.

Газет Басма эм асламы информацияны эркиндиктери кыруууу жаны бла Кыбарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер — H—0066. Индекс - 51532

Гезетин басмагы КМР-ни Асламы информация органы жаны бла жамуат эмда дин организацила жаны бла министрствосуну кыюлтурчу саулбасы казар этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну ишкериясына басмаланды. Натияна шаар, Ленин агы проект, 33

Гезетини илмерине тапшыруу ююн КМР-ни почта светыны федеральный Управлениисы жууаптыла. Телефонла: 76-81-28, 76-81-10

Гезетини роинизага салыуу ююн КМР-ни «Республика» жамуат обществоо жууаптыла. Телефон: 42-69-34

Номерте графике кѐре 19.00 сагытга кыюу салында. 20.00 сагытга кыюу салынганды

ГАЗЕТИНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАНАЛА:
Саракуданы Асият - дежурный редактор; Кетеничаны Зульфия - жууаплы секретары орунбасары; Зезаланы Лила (1-чи, 4-чо бетле), Бийчюккылы Жаннетта (2-чи, 3-чо бетле) - корректорла.

Тиражы 3630 экз. Заказ № 209

360000, Нальчик шахар, Ленин агы проспект 5, «Хеклет» почта кыюу елбор_50@mail.ru